

van GEUNS (1972) beschreven geval van een hippe jonge man die geruime tijd door Azië zwierf en na aankomst in Nederland klaagde en hoestte. De diagnose caverneuze longtuberculose werd pas vijf maanden na terugkeer gesteld; in deze periode veroorzaakte hij, direct of indirect, 57 besmettingen!

Collega WOLFF heeft gelijk dat men de benodigde hoeveelheid antivacina-gammaglobuline liefst niet in ml doch in internationale eenheden moet opgeven. Op de 2 ml ampul en de daarbij behorende bijsluiting van het Centraal Laboratorium van de Bloedtransfusiedienst werden de I.U. echter tot nu toe niet vermeld; ik heb mij destijds vergewist dat 2 ml 1000 I.U. bevatte.

4. Met de opmerking van collega DUMOULIN dat men in het inentingscertificaat niet het woord buiktyfus kan gebruiken doch daarvoor „typhoid” moet schrijven ben ik het natuurlijk geheel eens. Wat zijn bezwaren tegen de term malariaprofylaxe betreft verwijs ik naar mijn vroeger antwoord (1965). Daaraan wil ik nog het volgende toevoegen. De malariaprofylaxe beoogt vooral het voorkomen van een aanval van malaria tropica. Een goed toegepaste profylaxe voorkomt dit (afgezien van een infectie met chloroquine-resistente *P. falciparum*-stammen) ook inderdaad; men kent hierbij geen „uitgestelde eerste aanvallen”. Bij malaria tertiana en malaria quartana kan enige maanden of jaren na beëindiging van de profylaxe toch nog een malaria-aanval ontstaan. De arts moet dit de reizigers meedelen en natuurlijk moet iedere arts dit weten, hoe zou hij het anders aan de reizigers kunnen vertellen?

Literatuur: GEUNS, H. A. VAN (1972) Het „hippe” besmettingsgevaar. *Tegen de Tuberc.* 68, 2. — KOUWENAAR, W. (1952) Vaccinatie tegen gele koorts. *Ned. T. Geneesk.* 96, 3146. — TAURASO, N. M., M. G. MYERS, E. V. NAU, TH. C. O'BRIEN, S. S. SPINSEL en R. W. TRIMMER (1972) Effect of interval between inoculation of live smallpox and yellow fever vaccines of antigenicity in man. *J. infect. Dis.* 126, 362. — ZUIDEMA, P. J. (1965) *Ned. T. Geneesk.* 109, 189.

Amsterdam, mei 1973

P. J. ZUIDEMA

De DNCB-test

Graag willen wij inhaken op het artikel van BLEUMINK, NATER en THE (1973) over de bruikbaarheid van de DNCB-huidreactie voor de beoordeling van de cellulaire immuniteit.

Wij hebben in navolging van EILBER en MORTON de test uitgevoerd, in ons geval bij bronchuscarcinoompatiënten vóór en na de behandeling. Deze bestond uit operatie (groep I), röntgenbestraling samen met cytostatica (groep II) en uitsluitend palliatie (groep III). Behalve de DNCB-test werd ook een fytohemagglutinine (PHA)-lymfocytenkweek uitgevoerd, zodat vergelijking van beide methoden mogelijk was. Reeds in 1971 hadden wij vastgesteld dat de PHA-lymfocytenkweek bij patiënten met een bronchuscarcinoom (vooral bij de inoperabele) vaak negatief uitvalt (LOPES CARDOZO en HARTING 1971). Wij zijn het volledig eens met de schrijvers dat de dosering van EILBER en MORTON te hoog is. De suggestie dat de test beter kan worden uitgevoerd met 30, 10 en 3 microgram stemt overeen met onze ervaring dat de beste correlatie bestond tussen 25 microgram en de kweekmethode. Met de sterkere concentraties stijgt

het aantal fout-positieve testen. Wij vragen ons af of ook de sensibilisatie niet met een lagere dosering zou kunnen worden uitgevoerd, ten einde onnodig heftige primaire huidreacties te vermijden.

Wij verkregen de volgende resultaten bij DNCB-reacties, uitgevoerd met 25, 50 en 100 microgram: Van 100 DNCB-reacties met 25 µg waren 43 negatief. Van deze 43 bleken 35 ook negatief voor 50 en 100 µg DNCB. Van de 57 positieve reacties waren 39 zwak-positief (+), 13 positief (++) en 5 sterk-positief (+++), op 25 µg DNCB. De reactie op 50 of op 100 µg was bij deze 57 testen steeds gelijk of sterker dan op 25 µg DNCB. Wij hebben vervolgens de sterkte van de DNCB-reactie op 25 µg vergeleken met een tegelijkertijd uitgevoerde PHA-lymfocytenkweek. Slechts 2/3 (62%) van de negatieve kweken correleerden met een negatieve huidtest; 57 positieve huidtesten gingen gepaard met 39 positieve kweken (68%), de matige en goede samengenomen.

De tabel toont de verdeling. Negatief werd de kweek genoemd indien minder dan 1% van de toegevoegde hoeveelheid isotoop (¹²⁵J-desoxyuridine) werd opgenomen, matig bij een opname van 1-2% en goed bij een opname van meer dan 2%. Wij zijn ons bewust dat deze criteria betrekkelijk willekeurig zijn, maar bij deze grenzen bestond er een redelijk goede correlatie met de morfologische beoordeling en met de spreiding die bij normalen wordt gevonden. De uitslag van een lymfocytenkweek is echter van technische details afhankelijk; het is daardoor niet steeds mogelijk, de resultaten van verschillende kweekmethoden te vergelijken.

CORRELATIE TUSSEN DNCB-TEST (25 µg) EN PHA-LYMFOCYTENKWEK

		Aantal	
DNCB (—)	43	hiervan kweek negatief	27
		matig	4
		goed	12
DNCB (+)	38	„ „ negatief	14
		matig	11
		goed	13
DNCB (++)	14	„ „ negatief	3
		matig	5
		goed	5
DNCB (+++)	5	„ „ negatief	0
		matig	1
		goed	4

Tenslotte onderschrijven wij de bezwaren van BLEUMINK c.s. tegen het gebruik van DNCB en ook wij gaan daarom na of met de zogenaamde herinneringshuidreactie niet even goed gewerkt zou kunnen worden indien de behoefte bestaat de cellulaire immuniteit te meten. Het is ons bekend dat ook andere centra met een dergelijke vergelijking bezig zijn, zodat binnenkort op deze vraag waarschijnlijk een antwoord gegeven zal kunnen worden.

Literatuur: BLEUMINK, E., J. P. NATER en T. H. THE (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 596. — LOPES CARDOZO, E. en M. C. HARTING (1971) Immunologic behaviour before and during cystostatic treatment in bronchus carcinoma. *Oncology* 25, 520.

Amsterdam, 19 april 1973

E. LOPES CARDOZO
J. STAM

De resultaten van de collegae LOPES CARDOZO en STAM kunnen als volgt worden samengevat:

	<i>N</i>	<i>Aantal positief bij PHA-stimulatie</i>
Patiënten negatief op 25 µg DNCB	43	16 (37%)
Positief op DNCB	57	39 (68%)
Totale groep	100	55 (55%)

Statistische analyse leert dat het verschil tussen de 2 groepen significant is ($0,001 < P < 0,01$). De correlatie tussen beide methoden is derhalve slechts gedeeltelijk, hetgeen niet zo verbazingwekkend is omdat met de DNCB-test wordt nagegaan of de persoon in kwestie na applicatie van een allergeen in staat is antigeen-specifieke T-lymfocyten te vormen

en vervolgens bij hernieuwd contact een ontstekingsreactie te ontwikkelen, terwijl bij de PHA-lymfocytenkweek wordt bepaald of de lymfocyten stimuleerbaar zijn bij contact met het aspecifieke agens fytohemagglutinine. De auteurs vragen zich af of huidtests met een reeks allergeen zoals bof-antigeen, tuberculine, trichofytine, histoplasmine, streptokinase, *Candida albicans* wellicht te verkiezen zijn t.o.v. de DNCB-test.

EILBER en MORTON (1970) kwamen echter tot de conclusie „that DNCB reactivity more closely predicted the subsequent course of neoplastic disease in a given patient than did the common antigens”. Maar het is juist: de DNCB-methode heeft nadelen.

Literatuur: EILBER, F. R. en D. L. MORTON (1970) *Cancer (Philad.)* 25, 362.

Groningen, mei 1973

E. BLEUMINK
J. P. NATER

BERICHTEN

Buitenland

WERELDBERICHTEN

Kosten van waterzuivering. Alle landen hebben verzuimd, tijdig maatregelen tegen de verontreiniging van de omgeving te treffen. In de komende jaren wordt de rekening daarvoor gepresenteerd. De Organisatie voor Samenwerking en Ontwikkeling (Organisation pour la Coopération et le Développement économique) heeft in *Informations-Eaux* (maart 1973; cit. *Nouv. Presse méd.*, 19 mei bl. 1331) een overzicht gegeven van de te verwachten kosten voor de bestrijding der vervuiling. Oostenrijk heeft in 1971 reeds 1736 miljoen shilling ervoor uitgegeven. Denemarken zal in de komende tien jaren 2800 miljoen kronen moeten uitgeven voor waterzuivering, plus jaarlijks 230 à 360 miljoen voor exploitatie en onderhoud. Duitsland zal in 1971-1975 40 miljoen DM. aan waterzuivering moeten besteden, Italië in dezelfde periode 780 miljard lire voor investering plus 142 miljard voor amortisatie en exploitatie. In Spanje zijn 37 miljard pesetas berekend voor het derde plan waterzuivering. Zweden moet in 1971-1975 een bedrag van 3.313 miljoen kronen betalen, die door de mijnen, de industrie en de openbare diensten moeten worden opgebracht. De Verenigde Staten die in 1970 reeds 2½ miljard dollar hebben betaald ter bestrijding van de watervervuiling, moeten elk jaar een hoger bedrag daaraan besteden tot 3 miljard in 1980. Het hiertoe geïnvesteerde kapitaal is voor 1970 gewaardeerd op 23,3 miljard dollar en voor 1980 berekend op 46 miljard dollar.

GROOT-BRITTANNIË

Oorzakelijk verband SMON-cloquinal niet bevestigd. In een circulaire aan alle artsen in het Verenigd Koninkrijk deelt het Committee on Safety of Medicines mede dat er vier onderzoeken zijn verricht door het Subcommittee on Adverse Reactions. Deze subcommissie heeft geen aanwijzingen gevonden dat na gebruik van cloquinal (Enterovioform) subacute myelo-optische neuropathie (SMON) was ontstaan. Ook in andere landen hadden zich geen toestanden voorgedaan, die te vergelijken zouden zijn geweest met de epidemie van neurotoxiciteit die vorig jaar vanuit

Japan was gemeld (zie deze rubriek, vorige jaargang bl. 208 en 321). De subcommissie concludeert dat de Japanse SMON het gevolg zijn geweest van een of andere plaatselijke co-factor. Desondanks adviseert zij, eventuele toediening van cloquinal te beperken tot kuren van in totaal 7½ g, met intervallen van vier weken. (*Brit. med. J.*, 2 juni bl 563.)

ISRAËL

Rubella-vaccinatie. Het Israëlische ministerie van gezondheid heeft aangekondigd dat alle meisjes van 12 jaar tegen rubella zullen worden ingeënt. (*Med. News*, 28 mei.)

VERENIGDE STATEN

De meeste moeders houden hun baby op de linkerarm. De psycholoog LEE SALK meende opgemerkt te hebben dat de meeste moeders hun baby op de linkerarm houden. Hij heeft dit vervolgens nagegaan en het statistisch kunnen bevestigen. Van 255 rechtshandige moeders die gedurende vier dagen na de baring werden geobserveerd, hielden 83 pct hun kind op de linkerarm tegen de linkerkant van de borstkas gedrukt, en 17 pct op de rechterarm. Van 32 linkshandige moeders hielden 78 pct hun baby links en 22 pct rechts. SALK verwijst als controle naar een door WEILAND gedaan onderzoek, die had waargenomen dat van 438 volwassenen die door een zich automatisch openende deur uit een winkel kwamen, precies de helft hun pakjes links, en de andere helft het pakje rechts droeg. Maar, zei WEILAND, een pakje beroert de dragende niet, een baby wel. SALK heeft verder op schilderijen en afbeeldingen van beeldhouwwerk, die een moeder met haar kind voorstelden, de verhouding links : rechts nagegaan. Van 466 dergelijke, in musea aangetroffen werken, waren 373 (80 pct) waarbij de moeder haar kind links droeg. Verder speurend ontdekte SALK dat moeders die kort na de baring hun kind enige tijd hadden moeten afstaan (wegens ziekte, praematuritas, enz.) geen voorkeur voor het links-dragen toonden. Deze gewoonte wordt blijkbaar in de eerste dagen na de bevalling gevormd. SALK veronderstelt dat het hart van de moeder in deze gewoontevorming betrokken is. Het kind ondergaat de moederlijke hartslag als geruststellend